

HOPP

Nr 1 vår 2023

TEMA

MELLAN HOPP & FÖRTVIVLAN

Svenska kyrkan
UPPSALA

.. ALLA KÄNSLOR RYMS I PÅSKEN

”MELLAN HOPP OCH FÖRTVIVLAN” är temat för årets första nummer av Hopp. Det kan vara en kort sammanfattning av påskens budskap. Men det kan också vara en lång erfarenhet av livet, exempelvis för den som söker en förlorad förälder. Johanna har sökt efter sin pappa hela livet och Jeanette hjälper andra att hitta sina förlorade familjemedlemmar.

Både barn och vuxna blir övergivna av andra och många kämpar hela livet med sina känslor av övergivenhet. Kanske var det därför som Guds son också fick uppleva den känslan? Det var på långfredagen han ropade till Gud; varför har du övergivit mig?

Påskan brukar inte betraktas som lika folklig som julen men den har faktiskt något som alla kan känna igen. Påskberättelsens drama är som ett koncentrat av sådant som vi förr eller senare möter i livet. I påskan ryms alla våra känslor.

Vi sviker som Judas, vi förnekar som Petrus, vi sörjer som Maria, vi känner igen oss i deras förtvivlan. Måtte vi också, så som de fick, uppleva att hoppet återvänder.

Pessimism kan bytas till en realistisk optimism – det handlar både påskan och våren om, det påminner Hannes om i sin betraktelse; när våren nu äntligen är på väg kan vi se att ”Skapelsen är god och på väg att bli god”. Låt oss bidra till att göra den god, det behövs ju verkligen med tanke på både krig och klimat.

Krig gör något med människor, konstaterar Johanna i sin text. Hur är det då för dem som har krig och försvar som jobb? Att arbeta i försvaret handlar om att tänka sig in i krigs- och försvarssituationer. De tankarna kan bli tunga och behöver delas med någon som kan lyssna. Mattias är

förbandspräst på Uppsala garnison och van att lyssna på samtal om liv och död.

Klimat och miljöarbete det är något vi alla kan ägna oss åt för att göra skapelsen god. Uppsala kyrkogårdar har vunnit pris för sitt miljöarbete – det kan vi också få inspiration och idéer av.

Bibeln är ju den främsta ”kyrkboken” men kyrkböckerna i Sverige som berättar om familjer och släkter långt tillbaka i tiden är en guldgruva för släktforskare. Ny teknik med DNA-tester berättar ännu mer. En av Uppsalas DNA-detektiver skriver i Hopp.

Att vi läser Bibeln i kyrkan och tolkar och talar om vad texterna kan handla om för oss i vår tid – det är inte särskilt förvånande. Men trenden att det ”viftas med biblar” och religiösa argument i både amerikansk och svensk politik – det väcker många frågor menar bibelvetaren Mikael. Chatbotar och AI kan skriva en predikan – Jonas har testat. Resultatet? Tja, det verkar saknas något andligt DNA ...

En livs levande människa – och ingen robot – har gjort ett korsord till Hopp. Lös det så kanske du vinner ett presentkort för en vårfika på något av våra kaféer.

”Våren visar vägen”, sjunger vi i en psalm – det känns hoppfullt!

En välsignad vår önskas dig +

Annica Anderbrant, domprost

Hopp ges ut med 4 nummer per år och distribueras till alla hushåll i Uppsala pastorat

Ansvarig utgivare Annica Anderbrant **Redaktör** Ulrika Nordström

Redaktion för detta nummer Johanna Blomkvist Lars-Erik Elebjörk Maria Hammarström Lina Svensk

Kontakt uppsala.hopp@svenskakyrkan.se 018-430 35 00

Tidningen Hopp finns på svenskakyrkan.se/upsala/hopp

Form Lars-Erik Elebjörk **Tryck** Wikströms Tryckeri

Upplaga 87 000 ex **Distribution** Svensk Direktreklam

HOPP

Vad gör egentligen en förbandspräst? I Uppsala är det Mattias Lönnebo som har de utförligaste svaren på den frågan. Sedan 2010 arbetar han på Uppsala garnison där han stöttar personalens existentiella hälsa och utgör en viktig del av Sveriges totalförsvaret.

DET FINNS ETT NYTT ALLVAR

Text och foto Henrik Viberg

Mattias Lönnebo dyker upp på Gamla Uppsala kyrkogård iförd uniform och basker. Under kamouflagejackan skymtar prästkragen, och helhetsintrycket stämmer väl med Mattias engagemang i och kunskaper om både existentiella och försvarsorienterade frågor. Inte så konstigt efter tretton år som förbandspräst.

– Jag finns på Uppsala garnison två dagar i veckan för att delta i ceremonier, ge samtalsstöd och stötta människor i frågor om religion och livsåskådning. När någon på arbetsplatsen råkar illa ut eller dör är jag med i krishanteringsarbetet.

Är uniformen dina arbetskläder på garnisonen?

– Ja, den är bra att ha i samband med utbildningar och när jag är ute i fält, men också på möten. Uniformen gör att jag blir sedd som en i gänget och det underlättar i arbetet. Att "hänga" på garnisonen, delta i aktiviteter och finnas på plats är viktigt för att skapa förtroende och för att folk ska våga ta kontakt.

Hur bekant var du med den militära miljön sedan tidigare?

– Jag gjorde värnplikten på 80-talet. Under repmånaden fick jag utbilda mig till militärpastor och när jag ganska långt senare fick den här tjänsten visade sig jobbet vara som klippt och skuret för mig.

Vilka är de största glädjeämnena med att vara förbandspräst?

– Det är roligt att vara utanför kyrkans väggar och mötas på en annan arena. Min huvuduppgift är att ta hand om människor, hjälpa dem i deras existentiella sökande och stärka deras existentiella hälsa. Att Försvarsmakten får använda våld och i vissa lägen har det som huvuduppgift är nödvändigt att få bearbeta. Samtal om etiska frågor, om döden och om sorgen behövs. I krigsmakter där sådana rutiner saknas är risken stor att människor som

saknar vissa spärrar får bestämma. Då blir våldet lätt besinningslöst.

Hur har det nya världsläget med krig i Europa förändrat tillvaron på garnisonen?

– Framför allt har vi väldigt mycket mer att göra. Nya system ska införas, fler värnpliktiga tas emot, ny personal rekryteras och nya byggnader och infrastruktur behövs nu när F16 flygflottillj har satts upp som krigsförband. Ett dilemma är att många kompetenta människor sökte sig till andra branscher under den strategiska time out vi hade tidigare. Många tycker att det är stressigt och behöver prata om sin arbetssituation, och det kommer delvis mig till del. Det är stora förändringar på gång, säger Mattias och fortsätter: En positiv sentida utveckling är den kvinnliga värnplikten, som är nödvändig för att få tag på folk nu när vi har så hög grad av frivillighet. Uppsala garnison har två kvinnliga chefer, båda överstar för F16 och Luftstridsskolan. Stämningen blir mycket bättre med både män och kvinnor i försvaret.

Märker du av någon oro med anledning av det pågående kriget? Vad känner du själv?

– Ja, jag tycker det märks bland dem jag träffar att det finns ett nytt allvar i situationen som den är, men jag tror inte att det finns anledning till akut oro militärt sett. Det handlar mer om att vi drabbas av andra problem som har med kriget att göra, som med ekonomi och energipriser. Svenska kyrkan är ju en del av totalförsvaret och ska stötta samhället i kris. I mitt fall sker det på garnisonen medan kyrkoherdar, begravningsväsendet och andra finns med i det civila. +

INNE HÅLL

Den livslånga skammen 4

Varken utopi eller dystopi 8

Jordens makt 10

Påskan för dummies Mitten

Bibelviftandets effekter 14

Kreativt och själfullt 16

Vi saknar ord 18

Tack 19

DNA-detektivens tips 20

Aktuellt 22

**GAV ALDRIG
UPP OM ATT
SIN PAPPA**

I hela sitt liv har Johanna Wallin letat efter sin pappa, som försvann när hon var fem år. Nu ger hon ut en bok om sitt sökande, om sorgen över allt hon aldrig kommer att få veta och om den befrielse hon ändå funnit.

Mellan slänten och studentbostäderna i gul puts ligger förskolan kvar. Eller

dagiset, som man sade när Johanna Wallin gick där i början av 1980-talet. I kapprummet såg hon sin pappa för sista gången.

– Det har varit ett genomgående tema i hela mitt liv att hoppas och hoppas att han ska komma tillbaka, säger Johanna.

Hon är nu aktuell med boken *Ingen vanlig pappa som man bara har*, om sitt livslånga sökande efter pappa Peter. I dag har Johanna, efter ett liv i oviss-
het, en klarare bild av vem han var. Men bilden är långt ifrån fullständig.

– Det finns fortfarande många luckor, säger Johanna.

Från Storbritannien till Israel

Vi stannar till utanför Rackarbergsgatan 98, där hon växte upp. När pappan försvann var Johanna snart fem år och hennes mamma väntade Johannas syster Elin. Minnena av pappan är ljusa. Innan han plötsligt var borta var han en närvarande förälder som byggde ett vackert dockskåp och tog sig tid att lära känna dotterns kompisar. Därför blev försvinnandet ännu svårare att förstå.

– Länge dyrkade jag honom. Mitt ideal för hur en pappa skulle vara, var någon som försvann. Jag var så liten, jag hade inget annat perspektiv, säger Johanna.

De få ledtrådar som fanns om Peter Tonge, som han kallade sig när han levde med Johanna och hennes mamma, tog henne som ung till Storbritannien och senare till Israel. Ibland träffade hon någon som tyckte sig känna igen mannen på bilden hon visade. Hon fick känna hoppet tändas, för att strax slockna.

– Det har varit många återvändsgränder. Att bli besviken gång på

HITTA

Text Sigrid Asker

Foto Pernilla Ahlsén /Ordfront samt privata bilder

gång har kostat på så mycket att jag lagt det åt sidan i perioder, men aldrig helt gett upp, säger Johanna.

Hur kan en människa försvinna, nästan utan spår? Och vem var Peter Tonge innan han blev Johannas pappa? Utifrån vad mamman fått veta kom han från Storbritannien. Paret hade träffats hos gemensamma vänner som Peter lärt känna på kibbutz i Israel. Men detaljerna i hans livshistoria var få och otillfredsställande. Tidigt i sökandet blev det uppenbart att mycket av det han sagt om sig själv var lögner.

Agentspår och Flashbacktråd

– Som ung vuxen kunde jag känna lockelse i tanken på att kunna välja vem jag ville vara. Resa i väg och återuppfinna mig själv. Men han, som verkar ha levat så hela livet, måste ha varit otroligt ensam, säger Johanna. En idé som funnits är att han skulle ha varit hemlig agent.

– Jag ville säklart tro att det fanns något ädelt motiv till att han lämnade oss. Att han var tvungen, av något skäl som kunde vara farligt för oss att veta.

Agentspåret var också en teori som diskuterades i den Flashbacktråd som Johanna hittade 2021. Då hade sökandet under ganska lång tid sträckt sig till att googla Peter Tonge någon gång om året, alltid utan resultat. Men nu hade en okänd person alltså startat en diskussionstråd om Johannas pappas försvinnande.

– Det kändes överkligt. Plötsligt var jag inte ensam om att leta. Flashbacktråden skjutsade i gång allt, säger hon.

Flashbackanvändarna gav nya ingångar. En av dem väckte idén om att göra ett DNA-prov.

– Jag kan inte för mitt liv förstå att jag inte hade gjort det tidigare. Men jag tänkte att min pappa skulle ha sett till att inte hamna i ett sådant register, säger Johanna.

Efter alla återvändsgränder var hennes förväntningar låga. När provsvaret kom och inte bara bekräftade

att Johanna har engelska rötter utan även gjorde det möjligt att få kontakt med släktingar i Storbritannien, insåg hon att hon hade en chans att få de svar hon sökte.

– Jag fick hjärtklappning. Inte ens när jag sprang runt i Tel Aviv med bilden på pappa vågade jag riktigt tro att det skulle leda till något, säger Johanna.

En ensam sorg

När hon beskriver tiden efter DNA-provresultatet är det svårt att förstå hur Johanna, med jobb och tre barn, fick dygnet att räcka till. Än mer omtumlande var den känslomässiga berg- och dalbana hon hade hamnat i. Äntligen fanns spår som ledde till människor som hade känt hennes pappa. Kvinnor han levat med och en syster, Johannas faster Pauline. Hon fick kontakt med en halvbror i Tyskland. Men när hon insåg att pappan själv avlidit för bara nio månader sedan skakades tillvaron i grunden.

– Jag upplevde samma trauma som när jag var fem år, säger Johanna.

Sorgen efter en pappa som hon aldrig kände har varit en ensam sorg. Hon har ännu inte riktigt accepterat att hon aldrig kommer få veta varför han gjorde som han gjorde.

– Det värsta har varit att inte kunna ge mig själv de svar jag sökt. Det hade gjort sådan skillnad att få veta att jag fanns kvar i hans tankar. Det är det enda jag egentligen har velat höra av honom, säger Johanna.

Genom sin halvbror Jonathan och hans mamma har hon också fått en annan bild av den kärleksfulla pappa hon minns. På 1990-talet blev de lämnade av Peter på ungefär samma sätt som Johanna och hennes mamma. Jonathan var då tio år och minns betydligt mer av honom.

– Jag har verkligen satt honom på en piedestal. Nu insåg jag att den äldre versionen nog var en pappa man kan vara utan, säger Johanna, som äntligen har släppt känslan att det har med henne att göra att han försvann.

– Han har lämnat nästan alla han

känt och alltid varit på väg bort. Det måste vara ett otroligt komplicerat och tungt sätt att leva på.

Snärjt in sig i lögner

Något som bevisar att Peter levde under hemlig identitet på någon annans uppdrag har inte framkommit. I dag tror Johanna inte att han var agent.

– Det går ju inte att veta säkert, efter vad jag lärt mig under resans gång är ingenting omöjligt, men det mest sannolika är att han snärjt in sig i lögner och inte sett någon annan utväg än att försvinna.

Skrivandet blev ett sätt att sortera alla nya intryck och perspektiv. För att inte tala om fakta om den släkt hon precis hade upptäckt. Det hjälpte henne också att bearbeta sorgen.

– Jag har insett att det är idén om pappa jag sörjer, säger Johanna.

Den livslånga skammen över att ha blivit lämnad är en annan viktig anledning till att hon valde att skriva om sina upplevelser. Förhoppningen är att boken kan hjälpa andra med liknande erfarenheter.

– Min ryggradsreflex var att det här skulle jag aldrig prata eller skriva om. Skammen kom tillbaka, jag kände mig grundlurad. Men en vän tyckte att jag skulle skriva en bok för att äga min egen historia. Jag kom fram till att det fick vara nog med att

Ingen vanlig pappa som man bara har, utgiven på Ordfront förlag 2023.

”Mina barn ska aldrig behöva tvivla på att jag älskar dem.”

gömma undan och skämmas, säger Johanna.

Även fastern i Storbritannien och pappans exfru och son i Tyskland uppmuntrade henne att skriva. De har läst översatta utkast och gett sina välsignelser.

– Jag hade inte velat göra det annars. Det är ett enormt förtroende, säger Johanna.

Hennes egna barn har varit med på hela resan. De har alltid undrat över att Johanna egentligen har en annan pappa än den man de ser som sin morfar, vilket ibland varit svårt att hantera.

– Jag kan höra mig själv som barn i dem. Det är ju något otroligt obehagligt i att en förälder kan försvinna, säger Johanna.

Krig påverkar i generationer

Brodern Jonathan har hälsat på hemma i Heby och Johanna och barnen tillbringade en vecka hos faster Pauline i Wales, där de även träffade

en kusin och en syssling till Johanna. Sysslingen Andrew var den första släkting hon kom i kontakt med efter DNA-provet. Han hade också varit omedveten om den delen av släkten. Johanna beskriver fina och känslosamma möten.

– Det hade ju kunnat gå hur som helst, säger hon med ett skratt,

– Att ha hittat min kärleksfulla faster gör stor skillnad. På henne har jag förstått att de hade en komplicerad uppväxt under Andra världskriget. Krig påverkar familjer i generationer.

Något Johanna tror att hon kan ha ärvt av pappan är tendensen att kasta sig in i saker med hull och hår. Som när hon flyttade till Palestina för att jobba i flyktingläger och i de efterforskningar hon satte i gång med när hon hittat Flashbacktråden.

– Jag är uppenbarligen väldigt envis. Det var aldrig ett alternativ att ge upp, säger Johanna.

Även om hela sanningen om Peter

Tonge aldrig kommer att avslöjas har Johannas ihärdiga sökande avslöjat ett mönster av att dölja och begrava som kan spåras långt tillbaka i släkten. Att kunna bryta det är en stor befrielse.

– Mina barn ska aldrig behöva tvivla på att jag älskar dem. Jag bekräftar dem hundra gånger om dagen, säger Johanna. 🍀

Vill du också släktforska, missa inte reportaget med DNA-jägaren Jeanette Sahlholm längre fram i tidningen.

EN REALISTISK OPTIMISM

Text Hannes Huusko, präst **Illustration** Johanna Kallin

JAG TÄNKER MIG att det var en väldigt vacker plats dit Maria från Magdala och de andra kvinnorna kom för att ta hand om vännen de precis hade förlorat. En grönskande oas med blommor i alla möjliga färger och växter som klättrade upp längs klippväggen. Efter några omtumlande dagar kom de till den lilla trädgården med väldoftande kryddor för att smörja Jesus kropp, men stenen var borta. Istället stod där en man som Maria inte kände igen, men allt han behövde göra var att uttala hennes namn. Då förstod hon genast vem det var, och hon vände sig om och sade till honom: "Rabbouni!" (det är hebreiska och betyder mästare).

Vännen var borta och det skulle aldrig bli som det en gång varit, men framför henne stod han igen. Den lilla trädgården utanför Jesu grav blev för Maria en plats mellan hopp och förtvivlan. En grundläggande fråga som vi alla måste ställa oss är hur vi förhåller oss till att världen är som den är. Är det naivt att vara optimist? Innebär en sund och realistisk hållning till världen att vi bör vara lite pessimistiska,

eller kan det finnas något så galet som en realistisk optimism? För att tala klarspråk: Är det rimligt att hoppas och tro när världen ger oss så många orsaker att känna förtvivlan? Biskop emerita Antje Jackelén skrev i skuggan av pandemin boken *Otålig i hoppet* och presenterade i en intervju om boken ett hoppfullt sätt att se på saken, hon menar att "Skapelsen är god och på väg att bli god." För visst är det ofta ganska uppenbart att vi inte riktigt är där än.

Livet kan göra så fruktansvärt ont och vara så orimligt vackert. Jag tror att Marias erfarenhet i den lilla trädgården utanför Jesu grav är en bra bild för livet i stort. En plats mellan hopp och förtvivlan, en vacker plats som rymmer både och. En plats som varken är utopi eller dystopi, för vi lever hela tiden med allt som gör ont och allt som är vackert, allt vi förlorat och allt vi hoppas inför framtiden. Maria har precis förlorat sin vän, men möter löftet om att allt kommer bli bra.

Jag vill påstå att det i ljuset av påskens kraftfulla budskap finns goda anled-

ningar till en realistisk optimism, både i våra liv och i ett skapelseperspektiv. Goda orsaker att göra det radikala ställningstagandet att hoppas trots allt. Men den överlåtelsen får aldrig innebära att kapitulera inför det som är orätt. För att citera biskop Karin Johannesson behövs en balans mellan bönepallen och barrikaden.

Vi kan slå oss ner på en liten parkbänk i livets trädgård och tillsammans med Maria från Magdala hoppas och tro att skapelsen är god, och på väg att bli god! För det finns en röst som säger ditt namn. En röst som på platsen mellan hopp och förtvivlan säger: *"Jag vet vilka avsikter jag har för er, nämligen fridens tankar och inte ofärdens för att ge er en framtid och ett hopp."* +

Betraktelsen har sin utgångspunkt i Johannesevangeliet 20:1–18 och Jeremias bok 29:11.

EN FÖR ALLA, ALLA FÖR MILJÖN

Text och foto Lars-Erik Elebjörk

Vi sopsorterar, pantar och även i de minsta av hushåll finns möjlighet till kompost. Att tänka på miljön och bidra i vardagen kan vi alla vara del av.

Men hur går det till på en arbetsplats där det handlar om åtskilliga hektar mark som dessutom är utspridda på ett flertal platser över en stad?

Lisa Gustavsson Flygt ger oss svaren på hur Uppsala kyrkogårdar löst det.

Uppsala kyrkogårdar ansvarar för skötseln av sex stadskyrkogårdar och på den västra av dessa, Berthåga naturkyrkogård, arbetar Lisa Gustavsson Flygt som kyrkogårdsarbetare och gruppchef. När Hopp möter henne är hon mitt i planeringen inför en presentation hon ska ge under *Nordiska trädgårdar* på Stockholmsmässan, om Berthåga kyrkogård och arbetet med komposten.

Vad är det hon ska berätta om?

Pilot, plan och ansvar

– Många som arbetar inom den gröna branschen är intresserade av att veta mer om hur man går till väga med att planera, starta och driva en egen större kompostanläggning, som i vårt fall är 2 400 kvadratmeter. Att genomföra nya

projekt, som exempelvis komposten, är inte en självklarhet överallt, men hos oss går det för att alla är med – i alla led. Från högsta beslut vidare till de som förverkligar det i arbetet. På andra orter kan det ibland vara så att man är taggad och har ambitionerna men så tar det stopp i någon instans, för att det finns en tvekan: – Går det verkligen? Här finns viljan och det gör att det går lätt och känns inspirerande, berättar Lisa som även menar att genom att vara testpilot finns ett ansvar, att gå före och visa vägen.

Egengjord jord

All kompostering inom Uppsala kyrkogårdar sker i Berthåga, hit körs avfall från alla delar av stan där de egna kyrkogårdarna finns. Men det kommer också från lokala entreprenörer i form av så kallad egenservice då ingen

Mathias Carlsson, grävmaskinist

Hösten 2022 fick Uppsala kyrkogårdar ta emot Uppsala stifts miljöpris för sitt arbete med hållbar utveckling.

– Arbetet med miljöfrågor är något som vi alla medarbetare på kyrkogårdarna har del i och miljöpriset kan vi nu glädjas åt tillsammans och vara stolta över, berättar Eva-Karin Claesson, administrativ chef Uppsala kyrkogårdar.

Bilden längst ner till vänster: Tf kyrkogårdschef Peter Berglund, Eva-Karin Claesson, gruppchef Lisa Gustavsson Flygt samt biskop Karin Johannesson.

personal behöver ta emot leveranserna. Det handlar om grenar, löv och ogräs som ska förmultna och till slut på nytt användas som jord vid planteringar på kyrkogårdarna eller till försäljning. Komposten drar nytta av organiskt material som tillförs och sedan förvandlas till mull och näring. Värdefull lerjord tillvaratas och blir en komponent i olika jordblandningar. Stadskyrkogårdarna i Uppsala är helt självförsörjande på kompost och planteringsjord.

Årslång nedbrytning

Kompostens olika högar, eller kullar, är placerade intill Berthåga kyrkogårds ekonomibyggnad och på plats ser man redskap och fordon som används vid allt från slåttern till just slutarbetet med komposteringen. Att driva en egen kompost på det här sättet ger en besparing på ungefär

tre miljoner kronor per år. Avstånden och tidsåtgång att köra till andra kompostanläggningar har varit bidragande till valet att istället ha egen drift.

Det som finns i komposten flyttas mellan olika högar under årslång nedbrytning. Först ut är komposthögen som är i full verksamhet, sedan kommer högen från förra året som nästan är klar, slutligen högen som är färdig och kan sållas och användas. Inget lämnas åt slumpen, under processen vattnar, luftar och doftar man på komposten.

– Allt på en kyrkogård kan inte gå in i det kretslopp som komposten är. Snittblommor och dekorationer kan innehålla bekämpningsmedel och plast, så dessa blir istället till fjärrvärme. +

PÅSKEN FÖR DUMMIES

Varför är torsdagen skär? Var höll Jesus hus mellan att han dog och uppstod? Och vad har egentligen ägg och fjädrar med kristendomen att göra?

Varför heter det påsk?

– "Pesach" är det judiska namnet på påsken och betyder "att gå förbi" och har att göra med Gamla testamentets påskfirande kan man säga. Det handlar egentligen om dödsängeln som ska gå förbi de hus där man målat med lammets blod. Det svenska namnet "påsk" kommer alltså från "pesach".

Varför firas inte påsk på samma datum varje år? Man kan väl inte byta datum för när Jesus led, dog och uppstod efter tycke och smak?

– Där skulle jag vilja svara på två sätt. Det ena är att man kan ha olika typer av kalendersystem, man kan gå efter månkalendar och då kan man flytta på högtider baserat på till exempel när vårdagjämningen infaller. Sedan är det ju så att Svenska kyrkan ofta firar sina högtider på söndagen. Som allhelgonadagen som ursprungligen ligger på ett fast datum, men Svenska kyrkan har då valt att förlägga den till närmaste helg, till skillnad från katolska kyrkan till exempel.

Men julafton inträffar ju alltid på samma datum? Känns det inte lite godtyckligt att Jesus födelse-datum respekteras, men inte datumet då han dog?

– Jo, vissa högtidsdatum är fixerade medan andra är rörliga. Vill man vara charmig kan man ju påtala att det påverkar hur många klämdagar det blir då och då ...

DEN GODE, DEN LÅNGE OCH DEN SKÄRE

Varför kallas det palmsöndagen och inte till exempel åsnesöndagen när det ju ändå var det Jesus red in på i Jerusalem?

– Man ville ära Gud och då höll man i palmkvistar och la palmkvistar på marken för att bereda väg för Jesus. Så palmkvistar blev viktiga för var och ens sätt att hylla Jesus kan man säga.

Var det något man gjorde dagligdags eller bara specifikt den här dagen? Annars kunde ju alla dagar vara palmsöndag ...

– Den här dagen är uppkallad efter att man gjorde det när Jesus red in i Jerusalem. Det är väl inte otänkbart att man använde palmkvistar på liknande sätt vid andra tillfällen, men namnet är kopplat till att man gjorde det den här specifika dagen.

Varför är torsdagen skär?

– Skär kommer från "att rena", men då är frågan vad det är man vill rena på skärtorsdagen som ju har tema "nattvard" och "det nya förbundet". En möjlig förklaring är att Jesus tvättar lärjungarnas fötter den dagen och i förlängningen kan man kanske tänka att hjärtan renas. Men dagen har alltså inget med färgen skär att göra.

Varför heter det långfredag i Sverige, men Good Friday i USA? Det låter ju som två helt olika dagar?

– Att det heter långfredag i Sverige har att göra med att det var en dag av sorg som då känns lång och tung, det är även traditionellt en dag då affärer varit stängda och det inte finns så mycket möjlighet till nöjen. Det hette till och med att man hade "nöjesförbud" när affärer och biografer inte fick vara öppna. Men att det heter Good Friday i USA har att göra med att när Jesus dör så är det inte bara sorg, utan det finns också med att han gör det för vår skull, att det är något positivt också. Hade Jesus inte dött hade han inte heller uppstått.

VAD ÄR KOPPLINGEN ÄGENTLIGEN?

Vad har alla ägg och fjädrar med kristendomen att göra?

– Ägget brukar man se som en symbol för Jesus uppståndelse. Då tänker man ungefär att man kan se äggets hårda skal som Jesus grav, eller grottan där han lades, och att det finns det något levande där inne. Så då blir ägget en fin symbol för uppståndelsen. Har man ägg så ligger det ju nära till hands att tänka på höns och fjädrar. Men även om Gud liknas vid en hönsamma på ett ställe i Bibeln så finns det inga direkta kopplingar mellan kristendomen och höns under påsken. Eller till påskharen för den delen, som ursprungligen kommer från Tyskland. Äggkonsumtionen har säkerligen att göra med vår bondekultur och är en sedvänja som kommit till i efterhand. Jag tror knappast att äggen var extra poppis under påsk i det gamla Israel.

Var höll Jesus hus mellan det att han dog och återuppstod?

– Haha, ja en tanke är ju att han var i dödsriket och då talade med de som avlidit innan honom.

Ja... han sa väl till rövaren som hängde på korset jämte honom att "vi ses senare idag" eller något sånt?

– Ja, eller "redan idag ska du vara med mig i paradiset".

Vi kontaktade Andreas Brand, ungdomspräst i Vaksala församling, för att ställa alla dumma påskfrågor du inte vågat ställa.

Text Lina Svensk **Foto** Julia Oxborn

Just det. Men var Jesus då i himmelriket och vände?

– Hmm, ja alltså om Jesus, som Gud, på något sätt är alltså närvarande och på alla ställen samtidigt så är det klart att den här rövaren kan ha mött Jesus också i himmelriket, eller i form av Fadern. Jag tänker att Jesus hinner nog absolut träffa både rövaren i himmelriket och besöka avlidna i dödsriket och kanske djävulen också för att ha någon form av kamp mot ondskan under de här dagarna innan han uppstår. Jesus hinner mycket.

En form av blyxtvisit.

– Ja, precis.

Varför är kyrkans julsånger poppis även i det sekulära samhället när påsksångerna inte är det?

– Det har väl att göra med att julen är en större högtid i det folkliga Sverige, men personligen skulle jag gärna se att även påskpsalmerna fick större spridning bland folk.

FÅR MAN FROSSA?

I Sverige har vi ju en ganska gammal tradition av att "påska", alltså klä ut sig och tugga godis, på skärtorsdagen. Många frossar då rimligen i godis även på långfredagen. Känns det inte lite osmakligt att svulla godis på dagen då Jesus korsfästes? Kunde man inte separerat de här dagarna på något sätt?

– Man kan ju försöka tolka det positivt. Skärtorsdagen har nattvard som tema, då ska man ju äta en helig måltid. Så ska vi vara lite vänliga kan man ju se det som att skärtorsdagen, då många tigger godis, redan har mattema. Men ät för guds skull upp godiset före långfredagen, eller spara det till dagarna efter. Men om vi backar tillbaka till själva idén med påskandet så har det att göra med tankarna om Blåkulla. Ofta i folktron och folkreligiositeten har det varit så att vi under laddade högtider tänkt att även ondskan varit extra närvarande. Om skärtorsdagen var en upptrappning inför påsken så tänkte nog många att både Gud och det onda var extra närvarande. Då vidtog man vissa åtgärder för att hålla det onda på avstånd, till exempel genom att smälla smällare eller elda brasor och så uppstod idén om Blåkulla och häxor.

Så godistiggandet har ingen direkt koppling till sista måltiden?

– Det är nog snarare så att när vi uppmärksammar en högtid så vill vi gärna kaka. Vi kan ha svårt för högtider som inte kopplas till mat, men det är inte så att vi har börjat kaka godis för att fira sista måltiden.

Ska man som "god kristen" låta bli att pynta med fjädrar och ägg och frossa godis runt påsk?

– Jag tycker ju om när vi firar mycket, och kristendomen är en religion där vi gör det ofta, så fira på skulle jag säga. Sen att de kristna högtiderna ibland blandas med mer sekulära firanden, som det gör vid allhelgona och halloween till exempel, gör ju att de båda kan få en skjuts. Hellre att vi firar än att det slätas ut. 🙌

”Det har ju hänt något när en president som skryter om hur han förnedrar kvinnor kan vinna de kristnas stöd trots att Bibeln förkunnar att man ska vara hyvens och trogen sin hustru.”

NÄR BIBELN BLIR POLITISKT SLAGTRÄ

Text och foto
Lina Svensk

Trots att stat och kyrka länge varit åtskilda i många västerländska länder kan man på flera håll märka att bibeltolkningar fått större utrymme i politiska sammanhang som ett sätt att markera både tillhörighet och avståndstagande. Hopp har träffat bibelvetaren Mikael Larsson som undervisar i ämnet "Bibeln i politiken".

Religion och politik har ju under väldigt lång tid varit oupplösligt förenade. Det var egentligen först i samband med franska revolutionen som man i Europa började skilja dem åt, säger Mikael Larsson, lektor i bibelvetenskap – eller exegetik som det också heter – vid Uppsala universitets teologiska institution.

Han har de senaste tre åren undervisat kursen *Bibeln i samtidskulturen* som bland annat innefattar temat Bibeln i politiken. Ett högst aktuellt ämne, menar Mikael Larsson, då vi enligt många religionssociologer befinner oss i vad de kallar ett post-sekulärt samhälle.

– Det handlar inte om religionens återkomst eftersom man kanske inte kan säga att den varit riktigt borta, utan snarare om att religionen har fått en ny synlighet i till exempel politiken. Det ligger något i tiden och det ville vi fånga upp, säger Mikael.

Han nämner utvecklingen i USA de senaste åren som ett tydligt exempel på ett samhälle där det alltmer "viftats med biblar" och religiösa argument i politiska frågor. Bibelviftandets effekter syns bland annat i det faktum att evangelikala kristna, protestanter som förenar bokstavstrogen bibeltolkning med väckelsefromhet, har ändrat sitt röstningsmönster.

– De har inte alltid varit republikaner, utan det kom under 80-talet, och ännu kraftfullare på 2010-talet i anslutning till Trumps tillträde som president.

Trosuppfattning vs värdegrund

I USA, men även till exempel Polen och Ungern, får frågor om abort, homosexualitet, adoptioner och "family values" mycket utrymme i den politiska debatten, där argumenten inte sällan grundar sig i bibeltolkningar och paralleller mellan de bibliska berättelserna och samtiden. Enligt Mikael kan man se det som att det skett en förskjutning där bibelargumenten kommit att signalera att man har en viss typ av värdegrund snarare än trosuppfattning.

– Under stormningen av Kapitolium 2021 kunde man höra folk skandera "Christ is my king, Trump is my president" och ligisterna jämförde sig själva med David i berättelsen om David och Goljat.

Mikael förklarar att om Bibeln används som ett sätt att signalera tillhörighet kan man på något sätt fylla den med allt som man själv anser är gott.

– Det har ju hänt något när en president som skryter om hur han förnedrar kvinnor kan vinna de kristnas stöd trots att Bibeln förkunnar att man ska vara hyvens och trogen sin hustru.

Även i Rysslands invasion av Ukraina märks den här förskjutningen.

– Putin plockade fram Johannesevangeliet när han mobiliserade soldater för kriget – att den som ger sitt liv för sina vänner visar den största kärleken. Det är så otroligt igonfallande.

Kulturkristna svenskar

Sverige rankas ofta som ett av världens mest sekulariserade länder och därför ligger det kanske nära till hands att avfärda bibelviftandet i politiken som ett utländskt fenomen, men även svenska politiker har visat prov på det här.

– Under en konferens på temat "Bibeln i politiken" hade en forskare från Umeå, Karin Neutel, tittat på högerpopulistiska partier i Sverige, Danmark och Holland och hur de faktiskt ägnar sig åt bibeltolkning. Sverigedemokraterna har ju till exempel använt sig av "Den barmhärtige samariern". Samariern tog den överfallna mannen till ett härbärge, inte hem till sig, så liknelsen används som ett konkret verktyg för att säga att vi ska hjälpa människor på plats.

Svenska politiker har, liksom amerikanska, i större utsträckning börjat använda Bibeln som garanten för mänskliga rättigheter, demokrati, yttrandefrihet, och så vidare – allt det vi ser som grunden för den västerländska civilisationen och det som är gott, menar Mikael. Som sådan har den också i vissa sammanhang ställts i kontrast till Koranen, som ett sätt att markera mot islam.

– Förut talade man kanske lite mer om kristna värderingar, det judisk-kristna kulturarvet. Men det har mer blivit ett medel för att etablera ett "vi", som upplysta, mot några barbariska "andra" som försöker ta sig hit och inte respekterar vår historia.

Han säger att det blivit allt vanligare att i politiska sammanhang beskriva sig som "kulturkristen", alltså att man inte nödvändigtvis är troende, men identifierar sig med det man uppfattar som "kristna värderingar".

– Bibeln är det vi grundar våra riter på, trosläran, särskilt i en protestantisk kontext, men nu när det migrerat till politiken då har tillhörighet börjat trumfa tro. Jag skulle säga att det är appropriering av Bibeln. Det finns gott om exempel på liknande bibelbruk i historien. Ändå är det häpnadsväckande att se så stora förändringar i realtid, som att solidaritet med utsatta grupper plötsligt framställs som ett hot mot kristendomen. 📌

Text och foto
Lina Svensk

VARDEORD

Hopp, förtvivlan och allt däremellan – hur går man som präst egentligen till väga för att förmedla och spegla det mänskliga spektrumet av känslor, för att ingjuta tro och för att alls behålla åhörarnas intresse genom det talade och skrivna språket? Och finns risk för att detta uppdrag på sikt ersättas av artificiell intelligens?

Hopp har träffat Jonas Lindberg, präst och biträdande kyrkoherde i Uppsala pastorat, för att prata språkets makt i kyrkan.

Jonas Lindberg vill inte riktigt gå så långt som att säga att man inte kan bli präst om man helt saknar språkintresse, men han tillstår att man potentiellt har sämre förutsättningar för jobbet.

– Att vara präst är att vara kommunikatör. Det verbala språket är förstås det mest centrala men i språket ingår inte bara att tala och skriva, utan även till exempel kroppsspråk och lyhördhet för sin omgivning, enligt Jonas Lindberg.

Förutom att vara präst är Jonas också journalist och författare. Prästbanan kom han in på först efter att ha fått en ingivelse från Gud menar han. Men med språkintresset (som egentligen är en så självklar del av hans vara att han knappt vill klassa det som ett intresse) i grunden har

arbetet med att författa predikningar fallit sig naturligt för Jonas.

Homiletik, alltså predikokost, ingår i prästutbildningen, men mycket av skickligheten förvärvas och förfinas förstas genom övning och praktisk erfarenhet.

Så tuktas en skrivkramp

I ett yrke och ett kall som tar avstamp i det skrivna ordet behövs metoder för att undvika och ta sig igenom eventuell skrivkramp. Medan vissa kanske förlitar sig på att inspirationen ska slå till när deadlinepiskan börjar vina på lördagskvällen, så är Jonas metod att börja i god tid för att sedan ge texten utrymme att gro och eventuellt byta riktning.

– Jag får så gott som aldrig skrivkramp. Jag påbörjar gärna arbetet med predikan mer än en vecka innan

den ska framföras. Sedan händer det grejer, en process som pågår i mitt undermedvetna. Under de dagar som går så poppar det upp nya tankar och spår som jag skriver ner.

När dagen för predikan sedan närmar sig samlar han ihop och sällar i sina tankar och anteckningar för att till sist testpredika med sig själv som publik.

– Det händer förstås att jag inte är riktigt nöjd med den skrivna predikan. Men till skillnad från en text som bara ska läsas så vet jag att det muntliga framförandet av en predikan är minst lika viktigt som det skriftliga innehållet. Av erfarenhet vet jag också att jag måste förmedla att det jag säger är bra och viktigt, för gör jag det då kommer även den i mitt tycke mindre bra predikan att nå fram.

Predikanten ser dig

Under Svenska kyrkans gudstjänster behöver prästerna förhålla sig till den bibeltext som är aktuell för den specifika dagen då predikan äger rum. Varje söndag och helgdag under kyrkoåret har sitt namn, sitt tema och sina bibeltexter. Prästens uppgift blir då att tala om tro utifrån dagens specifika tema och gärna kopplat till aktuella händelser i samhället i stort.

– Ibland kan jag önska att det fanns en större bredd i utbudet av bibliska texter att förhålla sig till. I vissa avseenden är det förstås ingen skillnad på oss och de människor som levde för 2–3000 år sedan, men vissa frågor är väldigt specifika för vår egen tid. Det händer att man får tänja på tolkningarna av bibeltexterna för att göra dem mer relevanta för dagens gudstjänstdeltagare, förklarar Jonas.

En kliché som många nog känner igen från populärkulturen är gudstjänstbesökaren som slumrar till i bänkraderna under prästens predikan. Även om just det inte är så vanligt idag, när de allra flesta besöker kyrkan för att de vill och inte för att de måste, så kan det vara svårt att bibehålla samtliga åhörarens uppmärksamhet.

Så vad gör du om du upptäcker att du inte har det?

– Det kan finnas en impuls att känna mig misslyckad i att jag inte lyckas förmedla det jag vill säga på ett tillräckligt intresseväckande sätt. Men jag kan välja att ignorera den impulsen och fundera över vad jag kan göra för att få med dem igen. Det kan till exempel innebära att ändra ljudodynamiken i predikningen – tala tystare, snabbare, högre.

AI, förnuft och känsla

För talare i allmänhet, och kanske präster i synnerhet, är pathos, alltså förmågan att väcka känslor hos åhörarna, ett viktigt retoriskt grepp att bemästra. Inte enbart för att upprätthålla lyssnarnas intresse, utan även för att erbjuda en strimma

hopp åt den förtvivlade eller ingjuta tro hos den som tvivlar. Men hur gör man då det?

– Jag gjorde ett test häromdagen, som så många andra redan gjort, med den här chatboten som med hjälp av artificiell intelligens författar texter åt en utifrån de instruktioner man ger den. Jag bad den att skriva en predikan utifrån kommande söndagens bibeltext. Och den klarade det bra!

Okej! Vad tråkigt?

– Nja, jag läste en artikel från USA där journalisten hade bett några präster, pastorer och rabbiner att göra samma sak och de var ganska eniga med mig i att det faktiskt blev ganska välskrivet. Men, som någon i artikeln sa, "it lacks soul". Det finns något i det mänskliga som går förlostat, säger Jonas och fortsätter:

– Som predikant har man ju ett uppdrag att förmedla någonting från Gud utifrån den kristna traditionen. Men jag tror också det är viktigt att det passerar genom mig som person och att jag som människa kan förmedla att det här är viktigt.

Han menar att det vilar ett stort ansvar i prästvårvet att förvalta det förtroende man fått av gudstjänstdeltagarna. Särskilt när något känslomässigt starkt ska förmedlas och prästen befinner sig i en påverkanssituation gentemot den som lyssnar.

– Det måste man vara medveten om. Det är viktigt att vara vis som präst. Det jag säger kan beröra människor på djupet och göra skada om jag inte är försiktig.

Inom kyrkan finns alla möjligheter att brodera ut språket för den som vill. Den symbolikmättade Bibeln och det faktum att predikanten som sagt gärna ska dra paralleller mellan de bibliska berättelserna och dagsaktuella händelser bjuder lätt in talaren till att använda metaforer och liknelser för att ro en poäng eller sensmoral i hamn. Men ...

... för vissa kan ju ett färgglatt bildspråk addera en abstraktionsnivå snarare än förstärka en poäng. Ett frö kan symbolisera hopp för vissa, men för

andra är det bara ett frö. Hur tänker du för att lägga ditt tilltal på en nivå så att det varken blir för krångligt eller banalt?

– Att använda metaforer är ju ett vanligt retoriskt grepp, men det är faktiskt inget jag använder mig av så mycket i mina predikningar. Jag är medveten om att det då kan bli svårt att förstå.

När det kommer till predikningar är Jonas sparsmakad med att klä in sina budskap i allt för snåriga ordalag, men han skriver även psalmtexter och där menar han att bildspråk kan vara till nytta när man försöker ge uttryck för vem Gud är.

– Symboler, metaforer och musik kan öppna inre rum i oss som vi inte får tillgång till annars.

Motar bort det mekaniska

Viktigast för att förmedla både budskap och känsla tror Jonas ändå är att predikantens engagemang och dennes tro på de egna orden skiner igenom.

– De gånger jag tycker att jag misslyckats i en predikan är när jag inte landat i texten. Då jag skrivit ihop något mekaniskt för att det är mitt jobb. Men för att vara kreativ behöver hjärnan vara formbar, och jag uppnår det när jag inte känner stress eller tvång. Ofta får jag inspiration när jag läser till exempel en bok eller en tidning, eller i ett samtal med någon. Det är inget jag aktivt söker utan det ligger alltid i bakgrunden. Jag litar på att inspirationen kommer och jag hoppas att det är Gud som finns med mig i processen. 🌱

Vadå predikan?

Ordet predikan kommer av latinska "praedicare" som betyder "utropa" och är en form av tal eller anförande av religiösa lärare. I Svenska kyrkan är predikan ett centralt moment i gudstjänsten där prästen talar i anslutning till den för dagen aktuella bibeltexten. En predikan under en vanlig gudstjänst är ungefär tio minuter lång.

	LITURGISK FÄRG SOM SYMBOLISERAR HOPP		↙	BRYTS VID MÄSSA	↙	FYLLA LUNGORNA	FIRAS PÅ PÅSKDAGEN						
	SKILJE-LINJE	↓				↙	GRUND-LAG	↓					
					KAFFE-TILL-BEHÖR								
	↗	BÖRJAN				EN SORTS ADRESS							
		AGAM				HEBER-LEIN							
		SJUAN	FÖRST I RAMSA	MÄTT-FULL-HET									
	↙				BATTERI			INBRINGAR					
	ANVÄNDA VÄTE-PEROXID	FJÄLL-HISS		BERÖRA									
	↙			VEDTRÄ									
							BUSKE						
↙	TILL-FRISKNA	↙	HUND ATT LITA PÅ	HA KUNSKAP OM	SKOL-BARN	DUN-DRAREN	↙	UPP-SKATTAR DET VACKRA	WEICHSEL ÄR NAMNET PÅ EN	GÖRA VERKAN	INGA VISOR		
↙													STÄPP-FÄGEL
ROQUE-FORT								CENTRAL FÖRVALT-NING				ERRATUM	
↗						FÖRVAR-INGS-MÖJLIG-HET		SES MED BÅDE TRÄD OCH STUGA	HAR TILL-SAM-MANS	PEDAL			
VESPA	FRÄN-SLAGEN HÄNGER TJURIG			KAN STROM VARA					ARBETAR SVENSKA KYRKAN FÖR PÅ MÅNGA SÄTT	FRANSK GATA			
GER DIAKONER OCH PRÄSTER TILL MÄNNISKOR I KRIS		SVENSKA KYRKANS INTERNATIONELLA HJÄLPVERKSAMHET	VANLIG FRÅGA			TOM REDO FÖR AVFÄRD			KALORI-RIK FÖRNTIDA STAD	↓			PÅFUND
↙			↓					POWER-NAP			PUDEL ÄR EN	SAXMAN	PÅ TOPPEN
PRO-GRAM-VÄRA I MOBIL	BETALAR MAN MED I CHILE	ÄRMLÖS JACKA					AV-VÄRJUDE						
↙		SES MED KNOX		HAR KRAFT NOG	SES MED START		JES 41:10 VAR INTE JAG ÄR MED DIG		KOMMER DET SOM AVSLO-JÄS I				
NUMMER SOM FINNS I VISS MÄT	↗	PÅ MOMAN-GEN	EN SORTS UPPLIV-ELSE	↙			↓	SE GLAD UT	SKAKIGT TRÄD	PÅSTOD	↗		PRATA I NATT-MOSSAN
GAMMAL-DANS			↓	KÅRE	GÖRE		NATUR-VÄSEN KOMMA ÄT			↙	ORKA I SMÅLAND OOLONG		
↙									VÄDER I GLAS				
PRÄST SOM GÅR ATT NÄ ÄVEN NATTETID	EN FÖR-MÅGA					HAR INTE BAR-SKRÄPAD			NYTTIGA BLAD				

KORS ORD

Var med och tävla om presentkort som gäller i Svenska kyrkan Uppsalas kaféer; Café Ovan där i Gränbystadens galleria, Kafé Vardagsrummet i Gottsunda kyrka, Katedralkaféet intill Uppsala domkyrka eller Café Genomfarten intill korsningen Drottninggatan/Ingmar Bergmangsgatan. För att vara med så sänder du ditt svar – meningen som du fått fram i de färgade rutorna – i ett e-brev till uppsala.hopp@svenskakyrkan.se eller som vanligt vykort till Hopp, Svenska kyrkan Uppsala, Box 897, 751 08 Uppsala. Viktigt att ditt svar inkommit senast 15 maj 2023. Lycka till!

Tack för att du är medlem!

Tillsammans gör vi bland annat detta möjligt:

Hem- och sjukhusbesök för att stötta sjuka eller människor i kris.

Underhållet av våra kyrkobyggnader och kulturarv.

Jourhavande präst som människor i krissituationer kan kontakta under den tid på dygnet då många andra resurser är stängda.

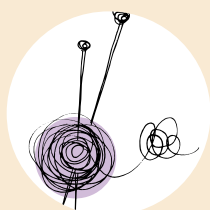
Läger, ungdomskaféer och andra mötesplatser för ungdomar.

Gudstjänster, för alla i livets glädjeämnen och sorger, förtvivlan och hopp.

Stöd till dem som sörjer.

Gemenskapsträffar för äldre och ensamma.

Kyrkans öppna förskola och andra aktiviteter där små barn och deras föräldrar kan mötas.

Ett rikt musikliv med körer och musiker.

Var med och dela livet – välkommen som medlem!

Som medlemmar i Svenska kyrkan tar vi tillsammans ansvar för en värld där människovärde, kärlek och en hållbar livskvalitet får stå i fokus. I det arbetet är varje medlem viktig, inte minst du!

I Svenska kyrkan delar vi många av livets skeenden med varandra. Vi möts i svårigheter och i glädje.

Vi möts vid dop och konfirmation, vigsel och begravning, i barngrupper

och gudstjänster, på konserter och körövningar, i samtal och på språkcaféer.

Varje medlem är också med och bidrar till ett rikt kulturliv, till att bevara vårt kulturarv och till det internationella bistånds- och utvecklingsarbetet.

För att gå med i Svenska kyrkan behöver du fylla i en inträdesblankett.

På svenskakyrkan.se/upsala/medlem kan du både läsa mer och ladda hem den blankett du behöver. Du kan även mejla namn och adress till upsala.medlem@svenskakyrkan.se så postar vi blanketterna till dig.

Välkommen till Svenska kyrkan!

HÄFTIGT ATT FÄNÅGON ATT KÄNNASIG HEL

Text Henrik Viberg

Foto Janne Danielsson /SVT

Jeanette Sahlholm är registrator, släktforskare och ena halvan av Uppsaladuon DNA-detektiverna. Under hösten och vintern har du kanske sett henne i SVT:s Genjägarna. Hennes eget sökande bland anor och DNA-spiraler tog sin början när hennes pappa dog.

Att släktforskning är något som engagerar och intresserar många märks inte minst på de många TV-program som spelas in och visas i våra kanaler. En av dem som är bekant från det sammanhanget, inte minst för Uppsalabor, är Jeanette Sahlholm. I likhet med flera av de människor hon möter genom sitt intresse för våra "förfäder" så startade hennes eget sökande av djupt personliga skäl.

– Det började egentligen med att min pappa dog. Det var en jättesorg för mig som verkligen varit pappas flicka. När det hände hade han precis satt igång med släktforskning och min mamma undrade om jag ville ta över. Jag sa först nej, men så fick jag en jättestark känsla av att jag måste slutföra det han påbörjat.

Så här i efterhand konstaterar Jeanette med ett leende att det var naivt att tro att det går att slutföra en släktforskning, men ganska fort upptäckte hon att det som börjat som del av en sorgprocess nu var något hon gjorde för sin egen skull:

– Jag blev helt tagen av människorna jag hittade. Jag tror att det bottnade i att jag var så rädd för att glömma pappas röst. Jag kände att varje ny ana som jag hittade på pappas sida räddades från glömskan. Allra mest spännande var det med dem jag nästan kunde ta på, min farfars föräldrar och farföräldrar. Människor jag ändå hört talas om när jag växte upp men som jag aldrig kände.

Vad behöver jag tänka på först och främst om jag ska börja släktforska?

– Om det gäller traditionell släktforskning skulle jag allra först fråga de människor i släkten som finns kvar. Vad har de för uppgifter, vad har de att berätta? Misstaget folk ofta gör är att inte i tid ställa frågor till de närstående som fortfarande lever. Lite skämtsamt kan man säga att släktforsk-

ning är vad du börjar med när du blivit nyfiken men det inte finns någon kvar att fråga, förklarar Jeanette och fortsätter: Du behöver veta vem din mamma och pappa är. Gör du det går det alltid att komma vidare i kyrkböckerna. Riksarkivet är en bra källa och det finns andra också. Rent praktiskt behöver du skaffa ett släktforskningsprogram till din dator. När jag började släktforska tyckte jag att det var fantastiskt med alla arkiv som finns bevarade. Jag insåg hur viktigt det är att någon tar hand om alla dessa handlingar och bestämde mig för att omskola mig. Jag utbildade mig till registrator och har också en nästan helt färdig arkivarieutbildning.

Ättling till Rurik

Jeanette har stor erfarenhet av både traditionell och DNA-baserad släktforskning. Det sistnämnda började med att hennes man Micke, som aldrig träffat sin riktiga pappa, tog ett DNA-test och gradvis upptäckte att det lilla han dittills känt till om sin far inte verkade stämma. Jeanette blev intresserad och tillsammans började de ett sökande efter Mickes riktiga pappa.

– Han fick DNA-matchningar på sin faderslinje som visade sig ligga nära flera ryska prinsar, enligt ett forskningsprojekt där man hade topsat kända ättlingar till vikingen Rurik som grundade Rurikdynastin. Vägen till att knäcka hur hans faderslinje såg ut har varit komplicerad då det visade sig att inte bara Micke hade fel far inskriven som sin, utan även den som senare visade sig vara hans biologiska pappa hade fel far inskriven. Vi knäckte till slut även vem den rätta fadern var även i det ledet och då visade det sig att han i sin tur stod med "fader okänd" i födelseboken. För ett par veckor sedan knäckte vi slutligen även vem Mickes farfars far var så vi har nu hela hans faderslinje så långt man kan se den i kyrkobokstid.

Sökandet efter makens pappa innebar att Jeanette mer och mer intresserade sig för och fick öva upp sina färdigheter i DNA-släktforskning. Jeanette kände sedan tidigare Uppsalabon och DNA-släktforskaren Fredrik Mejster och tillsammans hjälper de nu under namnet *DNA-detektiverna* människor att finna sina "försvunna" släktingar. 2022 medverkade de i SVT:s *Genjägarna* och i år kommer de att arbeta med research för tv-programmet *Allt för Sverige*.

– Som DNA-släktforskare har vi många gånger varit med om att människor får en förståelse för sig själva i och med släktforskningen. De hittar saker de känner igen sig i och blir väldigt berörda.

Kan du själv känna igen den sortens upplevelse?

– Ja. Många, inte minst upplänningar, har fått höra att de säkert har påbrå från valloner eftersom de är så mörka. Min farfar var däremot övertygad om att det inte fanns några valloner i vår släkt och hann dö innan vi tog reda på hur det förhöll sig. Jag har annars aldrig hört talas om någon som inte ville ha valloner bakåt, men så var det med farfar. På hans mammas sida stämde det som han sa, men på hans pappas sida hittade vi däremot tolv olika vallonsläkter och det hade jag ju gärna velat skriva honom på näsan, skrattar Jeanette.

– Den här upptäckten var rolig inte minst eftersom det finns så mycket information om just valloner, egna arkiv ute vid bruken, anställningsavtal ... Min pappa var ju plåtslagarverkmästare och min bror har också jobbat med smide. Då känns det speciellt att få reda på att släkten bestått av flera andra smeder, både svenskar och valloner, många hundra år bakåt i tiden.

Att hitta information om vanliga, strävsamma människor är inte så lätt och just därför blir det så mycket roligare när det dyker upp något färgstarkt:

– På min mans sida hittade vi en galen präst som levde på 1700-talet, slogs med drängar, satte sig upp mot biskopen, var gift två gånger med pigor och till sist blev avsatt. Sedan blev han lärare och rektor för en skola men var så hård mot eleverna att föräldrarna tog sina barn ur skolan. Det gjorde man inte utan vidare på den tiden. Han var nog inte trevlig, men det finns mycket skrivet om honom och då blir det väldigt roligt att forska och hitta saker.

Omsusade vikingar, invandrande hantverkare från stormaktstiden, galna präster och en hel massa alldeles vanligt folk – det finns gott om pusselbitar att fortsätta lägga för Jeanette, som flera gånger återkommer till något som syntes tydligt i *Genjägarna* och som är en viktig bit för henne:

– En fras som återkommer är att människor känner sig hela och att de hittat en pusselbit de saknat i sina liv. Det är ganska häftigt att få hjälpa någon annan att känna sig hel. 🍀

ENLIGT DNA

AKTUELLT

Påsktiden är här och vi får följa Jesus lidande, död och uppståndelse i passionsandakter, i skärtorsdagsmässan, i långfredagens avskalade svärta och i påskdagsgudstjänstens jublande glädje – som vi gjort under två årtusenden.

På [SVENSKAKYRKAN.SE/UPPSALA/PÅSK](https://svenskakyrkan.se/upsala/pask) hittar du information om var, när och hur påsken firas i kyrkan nära dig. Välkommen!

LÅT OSS FIRA UPPSTÅNDELSEN
OCH DELA HOPPET!

Glad Påsk

Barnens egen dag

Lördag 15 april kl 10–15 hälsas både barn och vuxna välkomna till en dag fylld av aktiviteter i Uppsala domkyrka. Pyssla i barnhörnan, prova att bygga en orgel, lyssna på berättelser ur *Barnens Bästa Bibel*, vandra runt i kyrkorummet, stanna på konsert eller visning. Köp lunch och fika i Katedralkaféet. Fri entré. Mer info finns på svenskakyrkan.se/upsaladomkyrka

Konfafest 25 maj

Går du i årskurs 7 och är nyfiken på vad konfirmation innebär och samtidigt vill vara med på en kul konfafest där det blir information, mat och aktiviteter?

Boka in torsdag 25 maj kl 17–20 och ett besök på konfafesten i prästgårdens trädgård intill i Helga Trefaldighets kyrka. Möt unga ledare och personal och ställ de frågor som du funderat på.

Info om hur du anmäler dig till festen ges på upsalakonfa.se från maj och på samma webbsida kan du från juni anmäla dig till kofirmationsgrupperna 2023–24.

En röst från öknen ropar

Onsdag 3 maj kl 18 får Helga Trefaldighets kyrka besök av biskop Thomas från Anafora, den koptiska kyrkan i Egypten. Det blir en kväll med mässa där biskop Thomas predikar. Därefter kvällsmat och samtal i prästgården.

För dig som studerar

upsala.universitetskyrkan.se

Varje steg gör skillnad

Som deltagare i Lötenloppet kan du krypa, springa, promenera eller varför inte ta rullatorn? Häng med du också! Med Lötenloppet vill Lötenkyrkan och Erikshjälpen, tillsammans med lokala aktörer och sponsorer, verka för att skapa gemenskap, trygghet, glädje och ett blomstrande närområde.

Loppet går av stapeln lördag 13 maj kl 10–12. Anmälningsavgiften på 50 kr/vuxen (barn är med gratis) går till BIAL – Barn i andra länder.

Anmälan sker på svenskakyrkan.se/upsala/nyheter/lotenloppet

Sjukt trivsamt om att möta cancer

En föreställning om att vakna upp och möta sin cancer varje dag men att aldrig ta den i hand, så beskriver Markus Toorell temat för *Till skuggan av en verklighet*.

Tillsammans med musikerna Anders Emtell, Hanna Soldal och Inga Ryman har han skapat "en sjukt trivsamt föreställning" baserad på egna erfarenheter av att leva med en sjukdom som direkt eller indirekt drabbar så många av oss.

Salabackekyrkan 1 juni kl 18. Läs mer på svenskakyrkan.se/upsala/salabackekyrkan

Välkommen att besöka kyrkans kaféer i Gränby, Gottsunda och Centrum

Café Ovan där, må–fr 10–18, lö–sö 11–15
Gränbystadens galleria, plan 3

Kafé Vardagsrummet, må, ti, to 14–16.30, on, fr 13–15
i Gottsunda kyrka

Katedralkaféet

ÄVEN MÅNDAGAR FRÅN 1/5

Katedralkaféet, må–sö 10–17
intill Uppsala domkyrka

Café Genomfarten är för ungdomar 13–19 år, må–to 15–22, fr 15–24, lö–sö 17–22
intill korsningen Drottninggatan/Ingmar Bergsmansgatan

Alla barn i Uppsala borde få bada på sommarlovet!

Svenska kyrkan i Uppsala tycker alla barn ska få röra på sig, därför finns det nu möjlighet att ansöka om *Sommarpasset till Fyrishov och Gottsundabadet* inför sommaren 2023.

Ansökningsperioden är mellan 2–31 maj och ansökan sker via ansökningsblankett.

Sökande ska vara:

- Vårdnadshavare med försörjningsansvar för barn 4–19 år
- Boende inom Uppsala pastorat
- Leva med försörjningsstöd eller en låg inkomst

Du hittar ansökningsblanketten och mer information på svenskakyrkan.se/upsala/sommarpass2023

Samtal och stöd

svenskakyrkan.se/upsala/stod-och-hjalp

Hitta ifatt dig själv

Vill du får tid för reflektion över det som är viktigt i livet och slippa alla krav för en dag? 22 april anordnas en retreatdag i Sunnersta kyrka där kropp och själ kan få ro. Retreaten är gratis och för- och eftermiddagsfika samt vegetarisk lunch ingår. Antalet platser är dock begränsade.

Anmäl dig senast 14 april till ann-sofie.hilborn@svenskakyrkan.se eller kerstin.olsson@svenskakyrkan.se.

Lugn och stillhet kan du också få under kvällsmässorna i Gode herdens kapell i Ulleråker som kommit igång på nytt under våren, varje onsdag kl 18.

Läs mer på svenskakyrkan.se/upsala/gottsunda

act
Svenska kyrkan

Ökat stöd till Syrien

Tillsammans med kyrkor, organisationer och tusentals frivilliga arbetar Act Svenska kyrkan långsiktigt mot fattigdom, förtryck och orättvisor, och agerar snabbt vid katastrofer.

Jordbävningarnas konsekvenser i Syrien och Turkiet är ofattbara. Akuta insatser fortsätter. Våra lokala partner inom ACT-alliansen finns på plats och ser till att människor får skydd, mat, vatten, palliativ vård och psykosocialt stöd. Din gåva behövs idag!

Swisha till 900 12 23 och skriv AKUT i meddelandetfältet. Tack!

Mer om det internationella arbetet kan du läsa på svenskakyrkan.se/act

Nästa nummer av Hopp kommer i mitten av juni

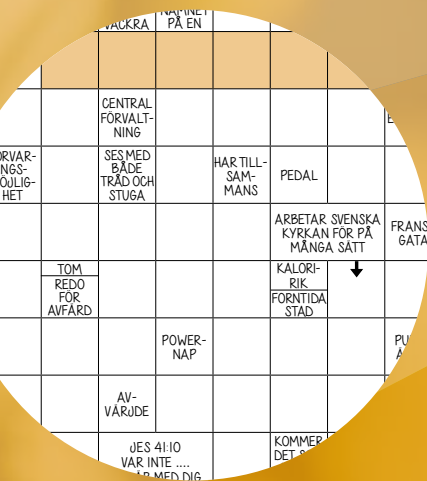
PRISAD KOMPOST

SIDAN 10

DNA-SPIRALER, VIKINGAR OCH PRINSAR

SIDAN 20

FRUKTANSVÄRT ONT OCH ORIMLIGT VACKERT

SIDAN 8

VÅGAT FRÅGAT OM PÅSKEN

SIDAN 12

Samhällsinformation till hushållen. Tidningen Hopp betraktas som samhällsinformation och distribueras till alla hushåll – på samma sätt som information från politiska partier, landsting, kommuner och andra religiösa organisationer. Det innebär att även du som undanber dig reklam får tidningen. Den är en Svennermärkt trycksak och Klimatkompenserad gruppproduktion.